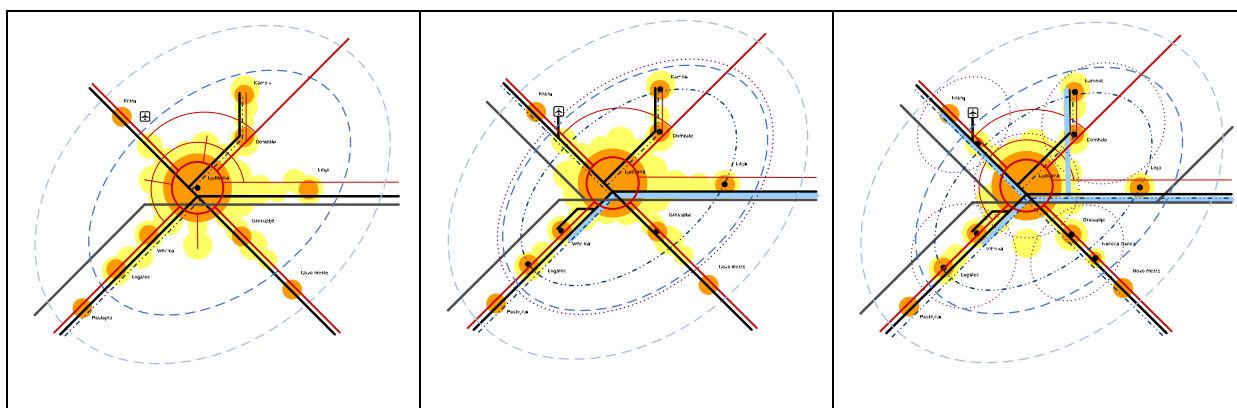

**Urbanistični inštitut Republike Slovenije
Institut »Jožef Stefan« Ljubljana
PNZ svetovanje projektiranje d.o.o.
UL, BF, Oddelek za krajinsko arhitekturo**

STROKOVNE PODLAGE ZA PRIPRAVO REGIONALNEGA PROSTORSKEGA NAČRTA LJUBLJANSKE URBANE REGIJE

Scenariji prostorskega razvoja LUR do l. 2030

Delovno gradivo

Za predstavitev na Svetu LUR

Ljubljana, 12. junij 2009

Uvodne ugotovitve

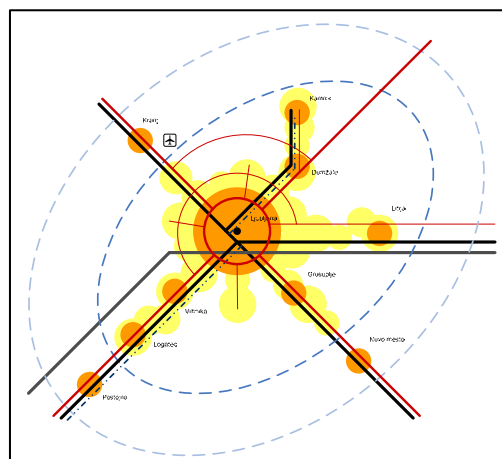
Tukajšnje besedilo predstavlja Predlog scenarijev prostorskega razvoja Ljubljanske urbane regije za obdobje do leta 2030. Nastalo je kot rezultat strokovnega prizadevanja vseh članov projektne skupine. V njem so smiselno upoštevani tudi predlogi usmeritev, ki smo jih evidentirali tako pri izvedbi delovnih sestankov z župani občin regije in njihovimi sodelavci, kot tudi na številnih tematskih delavnicah, ki so bile izvedene v različnih krajih Ljubljanske urbane regije v zimsko/pomladnem obdobju leta 2009. Poleg tega so v največji možni meri upoštevani predlogi pripomb naročnika podanih na njegov osnutek.

V besedilu uvodoma predstavljamo splošne opise treh razvojnih scenarijev A, B in C. Scenariji nimajo v naslovu dodatnih opisnih označb. S tem smo želeli preprečiti njihovo obravnavo in vrednotenje pretežno na osnovi njihovih pomenskih opisov.

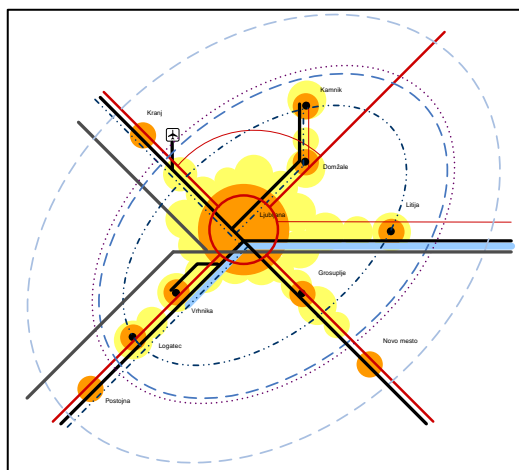
Posamezna tematska področja so predstavljena s sinteznimi opisi izbranih pomembnih analitičnih ugotovitev, z nekaterimi ključnimi ugotovitvami s tematskih delavnic ter s scenarijskimi usmeritvami.

Splošni opisi scenarijev A, B in C

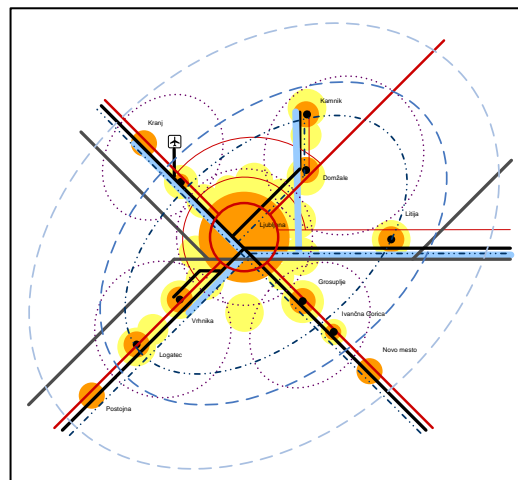
SCENARIJ A temelji na dveh ključnih splošnih razvojnih predpostavkah. Prva predpostavlja postopno spreminjanje prostorskih sistemov LUR ob domnevi, da v notranjem in zunanjem okolju LUR ne bo prišlo do večjih strukturnih sprememb. Druga predpostavlja postopno spreminjanje prostorskih sistemov LUR ob domeni, da bo do strukturnih sprememb sicer prišlo, vendar bodo odzivi nanje temeljili na znanih ter preverjenih strokovnih in političnih temeljih oiroa izhodiščih.

SCENARIJ B temelji na dveh različnih ključnih splošnih razvojnih predpostavkah. Prva predvideva postopno spreminjanje prostorskih sistemov LUR ob predpostavki aktivnega sledenja in udejanjanja vizije in strateških ciljev, opredeljenih v RRP LUR v smeri uresničevanja cilja, da je LUR regija z evropsko prestolnico, kjer je kakovost življenja najvišja v Evropi. Druga predvideva postopno spreminjanje prostorskih sistemov LUR ob predpostavki doseganja optimalne socialne, ekonomske, prostorske in okoljske kohezivnosti (povezanosti) regije.

SCENARIJ C temelji na splošni predpostavki, da bo kot posledica blaženja in prilagajanja vplivom nekaterih gonilnih sil aktualnih globalnih sprememb, kot so: gospodarska kriza, staranje prebivalstva, naraščajoči vpliv podnebnih sprememb, prehod na nove energetske vire, prišlo do hitrejšega spreminjanja prostorskih sistemov LUR. Obenem predpostavlja, da se bo pojavila potreba po novi družbeno razvojni paradigmi, ki naj bi na nov strukturni način uspešno opravila z vzroki in posledicami omenjenih razvojnih pojavov in procesov.

Opisi scenarijev na posameznih tematskih področjih

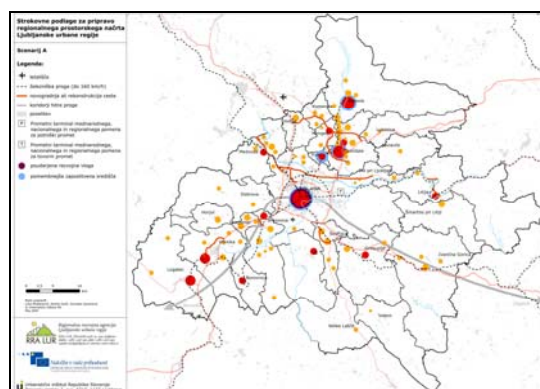
Demografija

- Projekcija prebivalstva po naravni rasti za LUR kaže na znižanje števila prebivalcev za okrog 8,6 %, to je s 521.965 v letu 2008 na 477.301 prebivalcev v letu 2030. Ta projekcija je predstavljala osnovo za demografsko opredelitev **scenarija A**.
- **Scenarij B** predvideva zmanjšanje števila prebivalstva LUR za okrog 4,8 %, to je s 521.965 v letu 2008 na 497.398 prebivalcev v letu 2030.
- **Scenarij C** predvideva povečanje števila prebivalstva LUR za okrog 1 % od sedanjih 521.965 na 531.419 prebivalcev.

Poselitev in promet

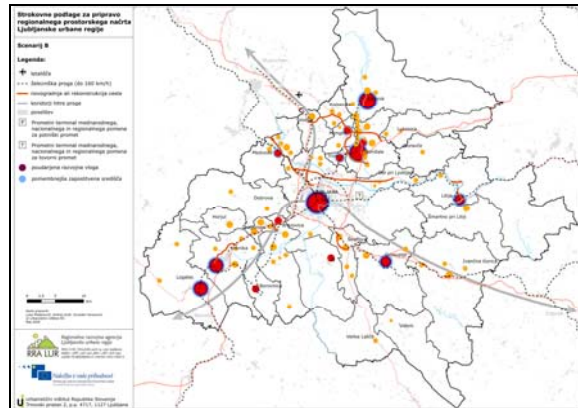
V **SCENARIJU A** se na področju poselitve nadaljuje osrediščanje vseh funkcij nacionalnega pomena v Ljubljani, s tem ostaja LUR regija z največjim pomenom in najpomembnejše zaposlitveno in upravno središče celotne države.

Za **SCENARIJ A** je na področju prometa značilno nadaljevanje pospešenega posodabljanja in izgradnje cestne infrastrukture in infrastrukture zračnega prometa ob neustreznem upoštevanju eksternih stroškov tovrstnega prometa kar na vpliva njihovo nadaljnje prikrito subvencioniranje.

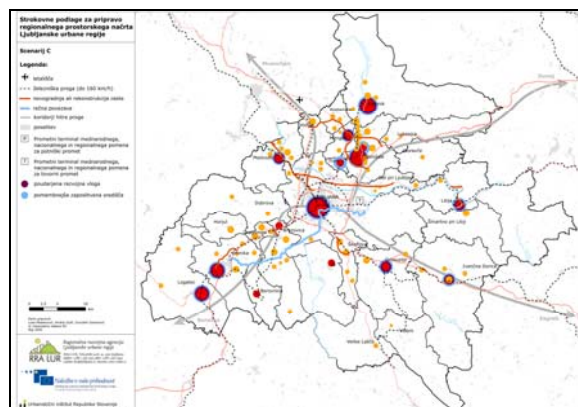
SCENARIJ B predvideva na področju poselitve razvoj policentričnega sistema poselitve na ravni države, s čimer se določene odločevalske funkcije v javnem sektorju nacionalnega pomena pričnejo seliti v ostala pomembna regionalna središča, v LUR se krepijo odločevalske funkcije v javnem in zasebnem sektorju evropskega pomena.

V **SCENARIJU B** je na področju prometa uveljavljena enakomernejša finančna obremenitev (ob upoštevanju eksternih stroškov) različnih prometnih podsistemov po načelu, da "vsak prometni podsistem plača stroške (škodo), ki jih dejansko povzroča".

V **SCENARIJU C** se na področju poselitve državni ravni razvija policentrični sistem poselitve, s čimer se določene odločevalske funkcije v javnem sektorju nacionalnega pomena pričnejo seliti v ostala pomembna regionalna središča, v LUR se krepijo odločevalske funkcije v javnem in zasebnem sektorju evropskega pomena.

Za **SCENARIJ C** je na področju prometa značilno upoštevanje vseh, tudi eksternih prometnih stroškov in temu primerno oblikovanje cen prometnih storitev ter izračun stroškov prometne infrastrukture.

Družbena infrastruktura

SCENARIJ A

Izobraževanje

- PV, igrišča in druge odprte javne površine financirajo občine
- OŠ: ustrezno število in kakovost ⇔ druge DD
- SŠ: trije novi srednješolski centri
- VŠ: nadaljnja koncentracija v MOL, izboljšane povezave in mestotvorna vloga

Zdravstvo

- Storitve I. ravni v okviru občin
- Zdravstvene institucije II. in III. ravni koncentrirane v MOL

Socialno varstvo

- Izboljšanje ponudbe, bivalnih pogojev in oskrbe starejših ljudi (domovi, varovana stanovanja in manjše število medgeneracijskih centrov)
- Pomoč na domu v občinskih središčih in bližnji okolici

Kultura

- Kulturne institucije (predvsem) lokalnega pomena v občinskih centrih in medobčinskih središčih
- V MOL izboljšana kulturna ponudba v posameznih objektih, občasne prireditve z mednarodnim pomenom

Šport

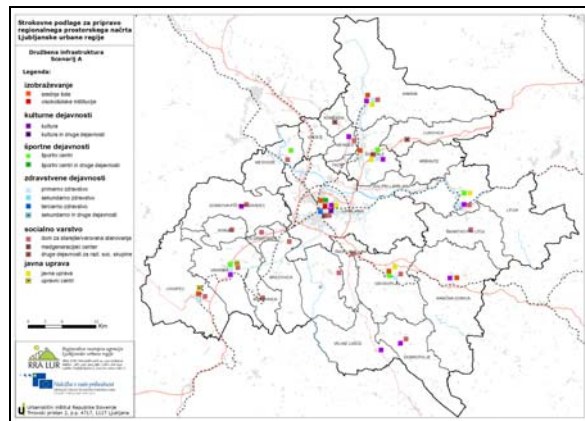
- Razvoj športnih dejavnosti v obstoječih objektih
- V MOL se udejanjajo veliki športni objekti nacionalnega in regionalnega pomena (prireditve z večjim številom udeležencev)

Javna uprava

- Dostopnost storitev izboljšana z izgradnjo nekaterih novih upravnih centrov (javno-zasebno partnerstvo; upravne storitve + komercialni program)
- Dostopnost storitev izboljšana s širitvijo in izboljšanjem e-uprave

Verske dejavnosti

- Izgradnja verskih objektov za različne veroizpovedi skladno s potrebami in možnostmi različnih verskih skupnosti

SCENARIJ B

Izobraževanje

- PV: usklajevanje in ⇔ občin
- Igrišča in odprte javne površine delno financira zasebni sektor
- Izgradnja = priseljevanje
- OŠ: večja povezanost s SŠ + druge DD
- novi SŠ centri ⇔ gospodarstvo ⇒ krepijo vlogo medobčinskih središč
- VŠ: povezane med seboj + druge DD + komercialni programi
- Razviti univerzitetni centri raziskovalne in aplikativne infrastrukture ⇒ promocija Ljubljane kot univerzitetnega mesta

Zdravstvo

- I. raven storitev + mreža II. ravni
- Razvoj II. in III. ravni zadostuje potrebam regije in države
- Diagnostične in specialistične ambulante umeščene v prostor večjih medobčinskih središč/ okolja s posebnimi danostmi
- Oskrba + nove storitve (telemedicina, telefarmacija, strokovni internetni forumi)

Socialno varstvo

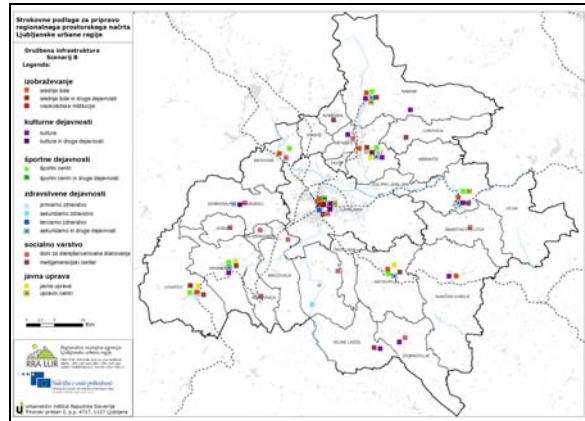
- Povečan obseg obstoječih + nove oblike varstva/bivanja starejših ljudi (domovi oz. centri s ponudbo različnih oblik oskrbe, pomoč na domu, pomoč na poziv na celotnem območju, prilagoditev stanovanj potrebam)
- Alternativne/nove oblike varstva ⇔ podjetništvo
- Socialni programi ⇔ drugi programi DI

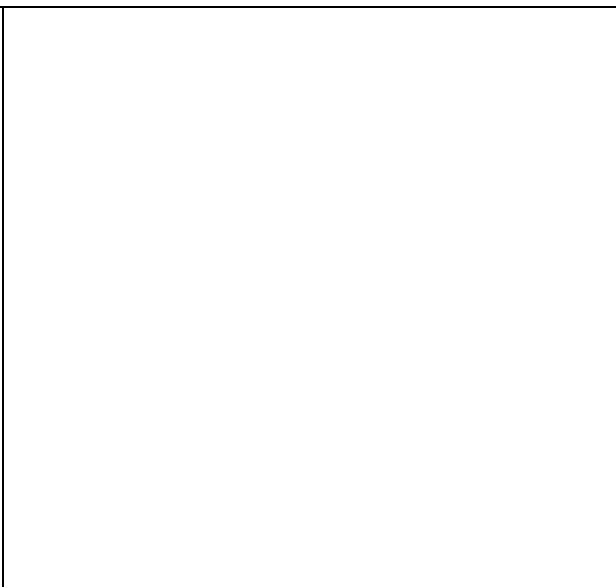
Kultura

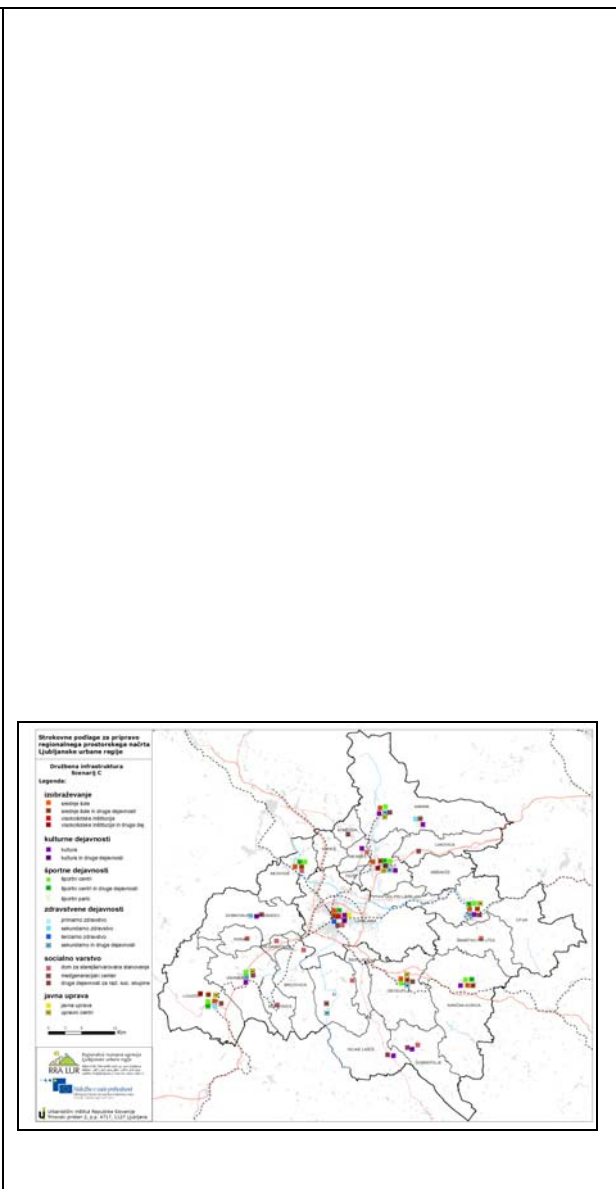
- Povečana kakovost in specializacija ponudbe ⇒ stalna izvedba prireditev mednarodnega pomena
- Reprezentativni kulturni objekt (center sodobnih umetnosti) ⇒ kakovost ponudbe in prepoznavnost glavnega mesta in države
- Novi prostori za večje prireditve na prostem
- Izobraževanje ⇔ kultura ⇒ kongresna dejavnost

Šport

- Razvoj športnih aktivnosti v

<p>sodelovanju s šolstvom + občine + javno-zasebno partnerstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> – Novi ŠCji ⇒ dostopnost v vseh delih LUR – Veliki športni objekti – (prireditve z večjim številom udeležencev) + manjši – Vrhunskih športne + rekreativne vsebine <p><u>Javna uprava</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Upravni centri, v okviru katerih so tudi komercialne storitve se vzpostavijo v središčih regionalnega pomena in večini medobčinskih centrov <p><u>Verske dejavnosti</u></p> <p>=</p>	
--	--

<p>SCENARIJ C</p> <p><u>Izobraževanje</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – PV + ponudba alternativnih oblik varstva – Investitorji/zasebni sektor »vračajo« pretekla vlaganja javnega sektorja – PV in OŠ + različne dimenzije bivanja v soseskah; multi-funkcionalni/prilagodljivi objekti – SŠ: delno decentralizirano ⇔ raziskovalna dejavnost – VŠ ⇔ raziskovalne institucije ⇔ gospodarstvo – Univerzitetno središče = spodbujanje in koordinacija UCjev – Družbene dejavnosti ⇔ gospodarstvo ⇒ razvoj kreativnih dejavnosti / industrij <p><u>Zdravstvo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – raven + specialistični in diagnostični centri – Visoko kvalitetna oskrba v institucijah II. in III. ravni ⇔ institucije v regiji in sosednjih državah – Razvite dejavnosti – e-zdravja (učinkovitejše javne zdravstvene storitve, svetovanje, usmerjanje) – LS aktivne pri omogočanju zdravega načina življenja <p><u>Socialno varstvo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Uravnotežena demografska struktura stanovanjskih območij = sobivanje različnih generacij, medsebojna pomoč, 	 <p>Strokovne podlage za pripravo regionalnega prostorskega načrta Ljubljanske urbane regije</p> <p>Družbena infrastruktura</p> <p>Legenda:</p> <p>Izobraževanje</p> <ul style="list-style-type: none"> šolski center šolski center v drugi državi raziskovalna institucija raziskovalna institucija v drugi državi <p>Kulturne dejavnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> teatra teatra in druge dejavnosti <p>Sportne dejavnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> športni center športni center v drugi državi športni center <p>Zdravstvene dejavnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> primarno zdravstvo specializirano zdravstvo specializirano zdravstvo specializirano zdravstvo v drugi državi <p>Socialno varstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> skupni center za socialno varstvo skupni center za socialno varstvo v drugi državi skupni center za socialno varstvo <p>Javna uprava</p> <ul style="list-style-type: none"> javni center javni center
--	--

daljšje kakovostno samostojno življenje starejših

- Osrednji državni center za starejše = strokovna podpora ostalim centrom
- Dodatne aktivnosti za starejše in socialno ogrožene skupine
- Povezava s programi specialističnih centrov

Kultura

- Razvitost kulturnih institucij na evropski ravni
- Povečana kakovost in prepoznavnost, specializacija ponudbe, navezava na tradicionalne in nove dogodke
- Kulturne institucije z visoko kvalitetno ponudbo se enakovredno vključujejo v mrežo evropskih institucij
- Izkoriščanje zanimivih in kakovostnih ambientov za kulturne prireditve

Šport

- Zdrav način življenja, šport in rekreacija
- LS aktivne pri ustvarjanju bivalnega okolja za zdrav način življenja
- Zasebni sektor spodbuja zdrav način življenja zaposlenih
- Športni objekti ⇔ druge funkcije
- Razvoj športnih objektov vezan na naravne danosti prostora omogoča izvedbo prireditev na evropski in svetovni ravni
- Športni objekti smotrno umeščeni v prostor (nadaljnji razvoj, trajnostna mobilnost)

Javna uprava

- Zagotovljen enakomeren dostop do storitev državne in javne uprave (novi upravni centri multifunkcijskega značaja in izboljšanje dostopnosti + dvig ravni znanja za dostop do e-uprave (drž. in občinski nivo))

Verske dejavnosti

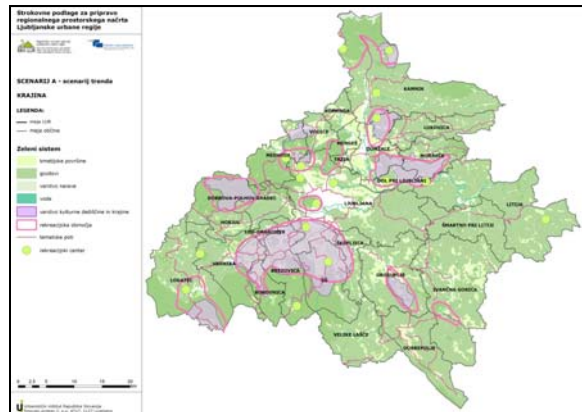
=

+ smotrna prostorska umestitev in gradnja (trajnostna mobilnost, energetska učinkovitost)

Krajina

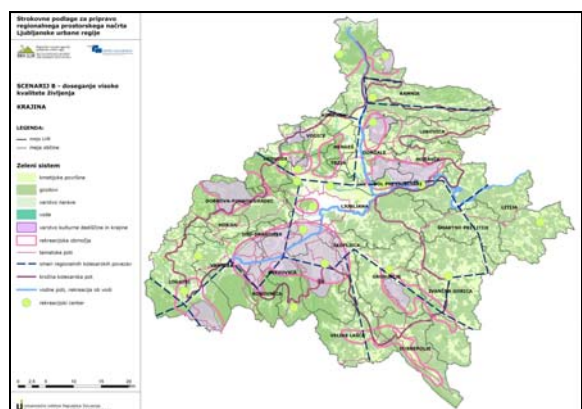
SCENARIJ A

- nadaljevanje razpršenega vzorca (pozidave in drugih dejavnosti)
- sektorsko upravljanje s prostorom
- poudarjenost lokalnih interesov
- polarizacija prostora
- intenzivno kmetijstvo v nižinskih in ravninskih predelih; v hribovitejših predelih ekstenzivno kmetijstvo → zemljišča se zaraščajo
- gozdovi prekrivajo ~2/3 površin v regiji
- naravno okolje je dobro ohranjeno, ~ 1/2 površin v regiji je naravovarstveno pomembnih in varovanih → poudarjena skrb za ohranjanje narave in občutljivost za umeščanje novih posegov v prostor
- razvojni projekti na področju rekreacije in turizma so usmerjeni v dopolnjevanje in izboljševanje obstoječe infrastrukture in programov
- varuje se izjemne krajine in kulturno dediščino

SCENARIJ B

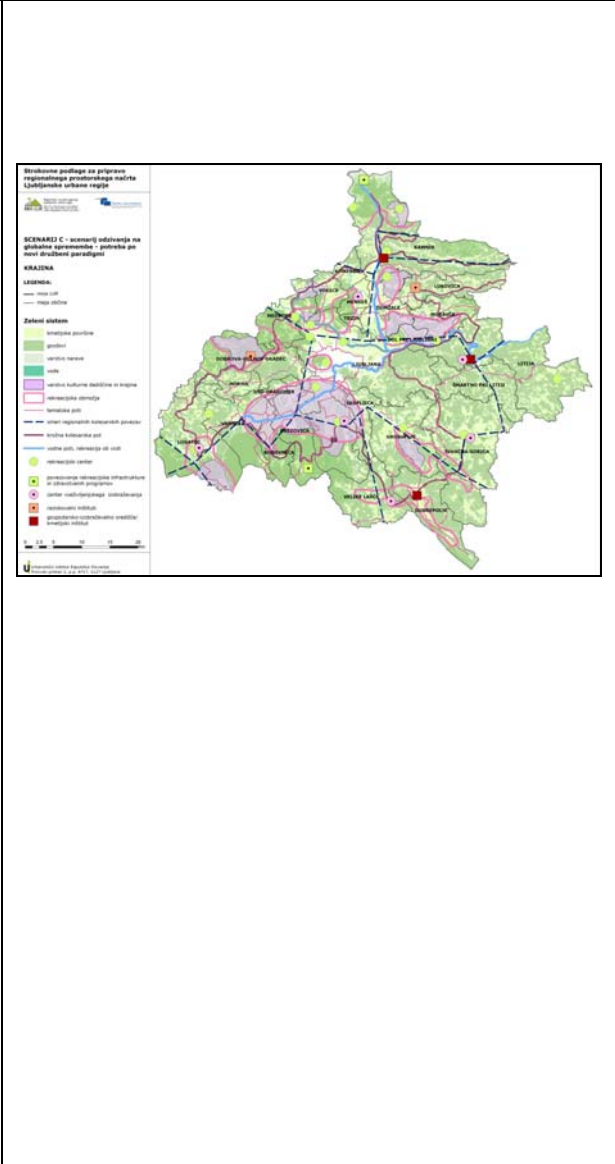
- razvitost regije ob hkratnem ohranjanju naravnega okolja in zagotavljanje visoke kakovosti bivanja v mestih, naseljih in na podeželju
- uravnotežena raba prostora → usklajevanje potreb/interesov po razvoju novih dejavnosti in varstvenih zahtev
- sodelovanje med lokalnimi skupnostmi in območji s podobnimi problemi in oblikovanje skupnih razvojnih programov
- urejene zelene in rekreacijske površine za vse starostne in interesne skupine prebivalstva
- kmetijska zemljišča v nižinskih in ravninskih predelih se usmerja v integrirano pridelavo, v hribovitejših predelih se razvija ekološka pridelava
- aktivno sodelovanje med mesti in

- podeželjem na področju gospodarskih dejavnosti in socialne infrastrukture
- gozdovi pokrivajo ~60% površin v regiji
- upravljalški načrti urejajo delovanje na zavarovanih območjih
- razvitost turističnih proizvodov in rekreacijske infrastrukture
- z ustrezno rabo se varuje izjemne krajine in kulturno dediščino

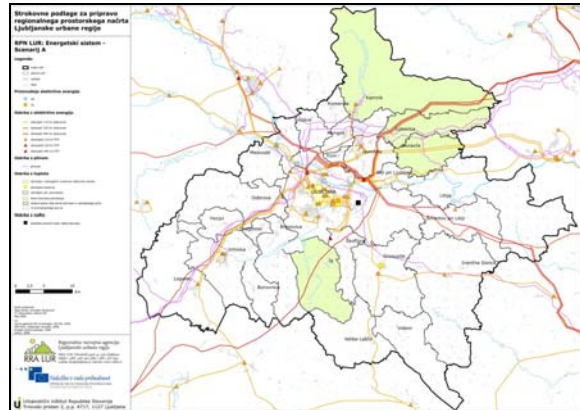
- SCENARIJ C**
- odzivnost na aktualne razmere in probleme v prostoru, uporaba novih tehnologij, inovativnih pristopov
 - vzdržni razvoj
 - novogradnje → energetske varčni objekti
 - uravnotežena raba prostora, uvajanje novih tehnologij, prilagajanje vrste dejavnosti, selitev ranljivih dejavnosti na manj ogrožena območja, prepuščanje posameznih območij naravnim procesom → varstvo ljudi in naselij pred posledicami naravnih nesreč
 - inštituti za vode, za preučevanje plazovitosti, za klimatske spremembe → preventivni ukrepi in programi za posredovanje v primeru naravnih nesreč
 - zelene in rekreacijske površine v povezavi s programi spodbujanja zdravega življenja in rekreacije za vse starostne skupine prebivalstva; rekreacijska infrastruktura vključuje točke preventivnih zdravstvenih programov in storitev
 - ekološko kmetijstvo in povezovanje med kmetijskimi inštituti in kmetijskimi gospodarstvi za doseganje inovacij na področju kmetijstva
 - kulturni programi in izobraževanje → centri vseživljenjskega izobraževanja

Energetika

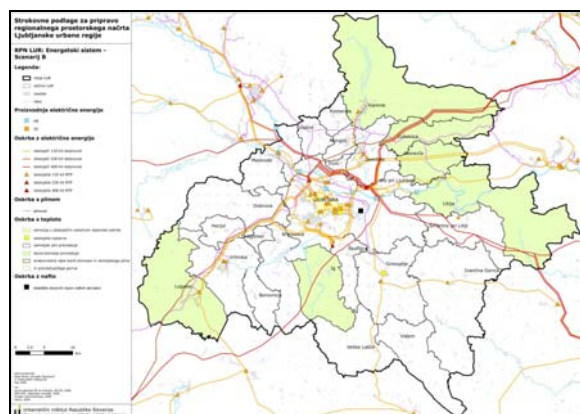
SCENARIJ A

- Novi proizvodni objekti, ki temeljijo na izrabi fosilnih virov so zgrajeni (NEP).
- Zgrajeni sta dve od sedmih HE na srednji Savi.
- Razvoj energetskega sektorja usmerja tržna logika.
- Osveščenost prebivalstva o energetske-okoljskih problemih je nizka.
- V prometu prevladuje raba nafte kot pogonskega goriva.
- Biogoriva se uporabljajo v zelo omejenem obsegu.
- Veča se raba zemeljskega plina.
- Hibridnih in električnih osebni vozil je okrog 1/3.
- Plinsko omrežje je zgrajeno v skladu z ekonomsko upravičenostjo.
- Nove enote za sproizvodnjo (trigeneracijo) z zemeljskim plinom kot dopolnilnim energentom.
- Občinski lokalni energetske koncepti izdelani z zamudo, njihovo uresničevanje je problematično.
- Zmanjšanje emisij TGP minimalno in ne doseže zastavljenega cilja.

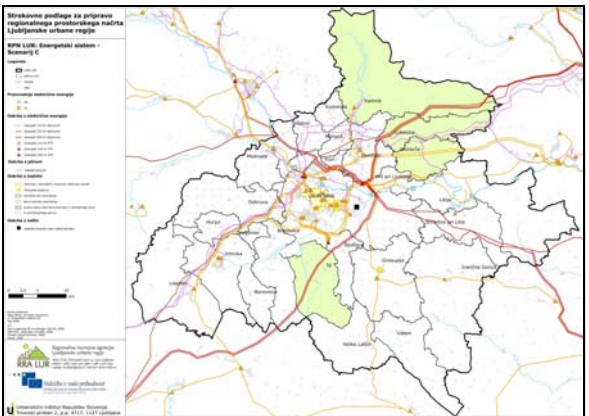

SCENARIJ B

- Novi proizvodni objekti, ki temeljijo na izrabi fosilnih virov so zgrajeni (NEP).
- Zgrajene so štiri od sedmih HE na srednji Savi.
- Razvoj energetskega sektorja skupno usmerjata država in kapital.
- Osveščenost prebivalstva o energetske-okoljskih problemih je povečana.
- V prometu se kot enakovredni alternativni uporabljata zemeljski plin in biogoriva, vendar v omejenem obsegu.
- Hibridnih in električnih osebni vozil je okrog 2/3.
- Plinsko omrežje se širi, vendar zaradi nezanesljivosti dobave zemeljskega plina v zmanjšanem obsegu od predvidenega.
- Izgrajena so nova daljinska omrežja za

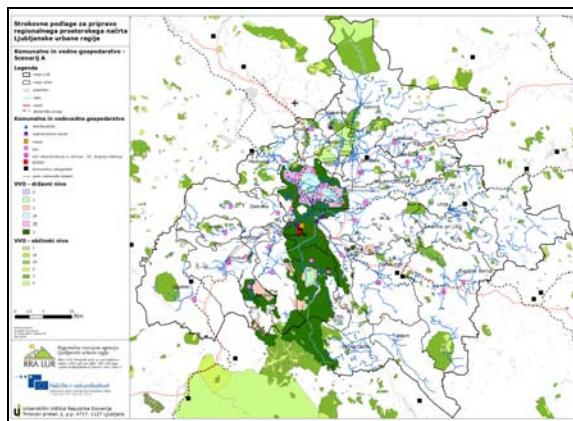
<p>oskrbo s toploto (in hladom).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Občinski lokalni energetske koncepti izdelani pravočasno in se uresničujejo. – Emisije TGP so se zmanjšale v predvidenem obsegu. 	
--	--

<p>SCENARIJ C</p> <ul style="list-style-type: none"> – Novi proizvodni objekti, ki temeljijo na izrabi fosilnih virov so zgrajeni TET je zaradi nekonkurenčnosti zaprt (NEP). – Projekti novih plinsko-parnih elektrarn so opuščeni. – Zgrajene so vse HE na srednji Savi. – Razvoj energetskega sektorja usmerjajo razvojne paradigme, kot so učinkovita raba energije in pospeševanje rabe OVE. – Osveščenost prebivalstva o energetske-okoljskih problemih je izrazito povečana. – V prometu se kot alternativa biogoriva uporabljajo v večji meri kot zemeljski plin. – Na trgu se pojavijo vozila na vodik. – Vsa osebna vozila so hibridna in električna. – Širjenje plinskega omrežja je zaustavljeno. – Poteka izraba obstoječih virov bioplina za proizvodnjo toplote. – Občinski lokalni energetske koncepti so prenovljeni in se izvajajo. – Emisije TGP so zmanjšane v večjem obsegu od predvidenega. 	
--	---

Komunalno in vodno gospodarstvo

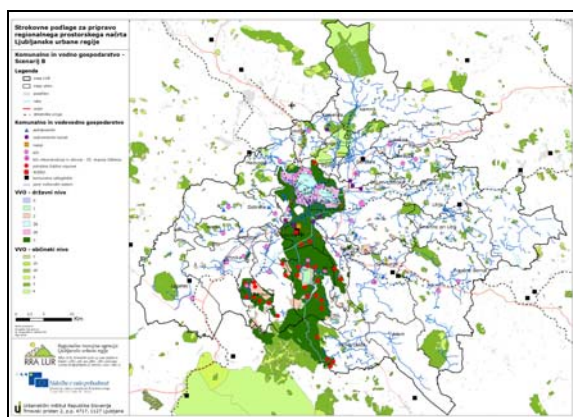
SCENARIJ A

- Za vso prebivalstvo je zagotovljena zadostna količina zdravstveno neoporečne pitne vode.
- Prisotna je povezanost vodovodnih sistemov ter sodelovanje pri izgradnji kanalizacij in KČN.
- Zagotovljeno je ustrezno odvajanje in čiščenje odpadnih voda za vsa mesta in naselja večja od 500 PE.
- Zagotovljena je ustrezna poplavna varnost regije.
- V LUR se izvaja takšna politika na področju odpadkov, ki zmanjšuje količino odpadkov na izvorih nastajanja ter omogoča čim višjo stopnjo reciklaže.
- Regijski center za ravnanje z odpadki se umesti v MOL na območju sedanje deponije na Ljubljanskem barju.

SCENARIJ B

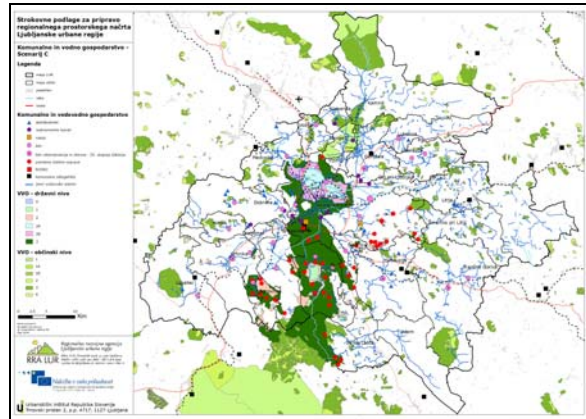
- Zagotovljene so ustrezne količine vode za namakanje.
- Prisotna je povezanost vodovodnih sistemov ter sodelovanje pri izgradnji kanalizacij in KČN, še posebej v VVO.
- Zagotovljeno je ustrezno odvajanje in čiščenje odpadnih voda za vso prebivalstvo, obrt, kmetijstvo in industrijo in ne le za naselja večja od 1000 PE.
- Zagotovljena je dobra poplavna varnost regije.
- Spodbuja se varčnost porabe vode in prebivalstvo ozavešča glede varovanja vodnih virov. Za vso prebivalstvo je zagotovljena zadostna količina zdravstveno neoporečne pitne vode, ki ima

znatno nižje vrednosti določenih nevarnih onesnaževal od dopustnih vrednosti.

SCENARIJ C

- Dosežena je visoka stopnja reciklaže, posebno še za potrebe namakanja v kmetijstvu.
- Zagotovljena je najvišja poplavna varnost regije. Poleg tega se vodne površine delno vključujejo v poselitveni prostor za rekreacijske in turistične namene.
- Politika ravnanja z organskimi komunalnimi odpadki in z blatom iz ČN daje prednost sonaravni reciklaži in ne sežigu.
- Območje LUR je v celoti pokrito z ločenim zbiranjem (frakcij) komunalnih odpadkov na izvoru
- Namesto izgradnje sežigalnice odpadkov se bo po potrebi uporabljal sosežig.
- Na vseh ekoloških objektih se izvajajo neodvisne stalne meritve (monitoring). Rezultati meritev bodo sproti dosegljivi prebivalstvu.

Ekonomski vidiki

SCENARIJ A

- V LUR se bo zaradi gospodarske krize v letih 2009 in tudi 2010 nadaljevalo zmanjševanje števila delovnih mest.
- Med občinami bodo nastale velike razlike, zmanjšanje zaposlenosti bo prizadelo tudi gradbeništvo, nepremičninska podjetja, finančni sektor.
- LUR se bo začela utapljati v sivem povprečju in ne bo sposobna izkoristiti potenciala.

SCENARIJ B

- Po gospodarski krizi se bo leta 2011 začela ponovna gospodarska rast, vendar z nižjimi stopnjami. Razvoj v LUR bo še vedno sporadičen.
- Sledila bo nadaljnja deindustrializacija, deloma kot posledica krize, deloma kot posledica politike urejanja prostora in deloma kot posledica odločitev lastnikov industrijskih podjetij, ki bodo zemljišča raje namenili v »donosnejšo« rabo.
- Občine in država bodo investirale v javno infrastrukturo, kar bo izboljšalo kakovost življenja v regiji, vendar pa to ne bo pospešilo gospodarske dinamike.

SCENARIJ C

- LUR bo izkoristila obstoječe razvojne potenciale (raziskovalne institucije, izobraževalne organizacije, kulturne organizacije, kulturna dediščina in ostali dejavniki). K temu bo prispevala tudi država s spodbujanjem podjetnosti javnih organizacij.
- LUR je postala hitro razvijajoča EU regija s konkurenčnim gospodarstvom in visoko kakovostjo življenja, vendar se zaradi majhnosti in razvojnega zaostanka ni uvrstila med najpomembnejša evropska mesta.

Poglobljene informacije glede predlogov scenarijev prostorskega razvoja LUR in ostalih vsebin je možno pridobiti na spletni strani projekta <http://rralur-prostor.uirs.si/>.